

AZ ERDŐ

AZ 1862-BEN ALAPÍTOTT ERDÉSZETI LAPOK 108. ÉVFOLYAMA

1973. NOVEMBER • XXII. ÉVFOLYAM II. SZÁM

TARTALOM

Fila József: Gondolatok az erdő- és fafeldolgozó gazdaságok szociálpolitikai feladatairól 481
Göndöcs Imre, dr. Kocsmás Ferenc: Fakitermelések tervezésének számítógépes rendszere 492
Kasza Ferenc: Az erdőművelés feladatai és fejlesztésének iránya a Mecsekben 497
Gulyás Jenő: Gondolatok a hosszúfás termelési technológia tervezéséhez 501
Szöke Miklós: Gépek javításának szervezése a Mátrában 504
Dr. Holdampf Gyula: Adalékok a nyúlkérdéshez 510
Bukta Péter: Segédesszköz a körös próbához 515
Dr. Solymos Rezső: A IUFRO Erdőművelési és Környezetvédelmi Osztályának ülése Magyarországon 517
Béky Albert: A sárvári szabadidő-táj 521
Címkép: A pusztavacsi, gépi meghajtású hengeres akácmagrostá
Hátlapon: Tág hálózatba mélyültetett, 14 éves olasznyáras (Nyárjasi Erdészeti, *Fotó ERTI, Michalovszky I.* felvételei)

СОДЕРЖАНИЕ

Фила Й.: Мысли о социально-политических заданиях лесных и деревообрабатывающих хозяйств 481
Гёндёч И., д-р Коцмбр Ф.: Метод лесозаготовки лчтеым машинами 492
Каса Ф.: Задачи лесоводства в горах Мечек и направления его развития 497
Гуляш Й.: Мысли о планировании технологии заготовки леса хлыстами 501
Секе М.: Организация ремонта машин в горах Матра 504
Д-р Хольдампф Дь.: К вопросу о зайцах 510
Букта П.: Приспособления для круговой пробы 515
Д-р Шольмош Р.: Состояние Отделения лесоводства IUFRO, состоявшееся в Венгрии 517
Беки А.: Шарварский досужий пайон 521

CONTENTS

Fila, J.: Some ideas about the task of the forest enterprises on the field of the social policy 481
Göndöcs I., dr. Kocsmás F.: The computer planning method of logging 492
Kasza, F.: The task and the development's directions of the silviculture in the Mecsek Mountain 497
Gulyás, J.: Some ideas on planning the technology of the long-length logging 501
Szöke, M.: Organizing the maintenance of machines in the Matra forestry 504
Dr. Holdampf, Gy.: About the problems of the brown hare 510
Bukta, P.: A device for determining the limits of a circle-shaped test are in the forest survey 515
Dr. Solymos, R.: IUFRO SILVICULTURE DEPARTMENT Conference in Hungary 517
Béky, A.: Holiday region in Sárvár 521

Cellulóznyár telepítéshez megvételre kínál a dánszentmiklósi engedélyezett nyár csemetekertjében származási és minőségi bizonyítvánnyal ellátott óriás- és olasznyár

I. oszt. gyökeres dugványt 2.- Ft/db-os suhángot 4.- Ft/db-os
 II. oszt. gyökeres dudványt 1,80 Ft/db-os
 egységáron a b telephely, a

Monori Állami Gazdaság Dánosi Kerülete
Postai cím: 2735 Dánszentmiklós.
Tel.: Dánszentmiklós 3. — **Telex:** 22-4022.

AZ ERDŐ

Az Országos Erdészeti Egyesület kiadványa

A szerkesztő bizottság levélcíme: 1277 Budapest Pf. 17. távbeszélő száma: 150-624

Szerkesztő: **dr. Keresztesi Béla**

Szerkesztőségi főmunkatárs: **Jérome René**

A szerkesztő bizottság tagjai:

Balázs István, Budapest;
Beck Antal, Pécs;
dr. Birck Oszkár, Budapest;
Boldizsar Antal, Miskolc;
Botos Géza, Debrecen;
Büttner Gyula, Esztergom;
Deák István, Tamási;
Erdős László, Budapest;
Fila József, Budapest;
Firbás Oszkár, Sopron;
Gáspár Hantos Géza, Budapest;
Hatler Rudolf, Kaposvár;
dr. Herpay Imre, Sopron;
Iharos Frigyes, Veszprém;
Imreh János, Budapest;
Jahn Ferenc, Eger;
dr. Járó Zoltán, Budapest;
dr. Káldy József, Sopron;
Király Pál, Budapest;
dr. Madas András, Budapest;
Mészöly Győző, Budapest;
dr. Radó Gábor, Budapest;
dr. Sali Emil, Budapest;
dr. Solymos Rezső, Budapest;
dr. Speer Norbert, Budapest;
Stádel Károly, Győr;
Tóth István, Budapest;
dr. Tóth Sándor, Budapest;
Varga Ferenc, Sopron;
Vida László, Szeged;
Vörösmarty Zoltán, Tatabánya.

Kiadja a Lapkiadó Vállalat (Budapest VI., Lenin krt. 9-11. Levélcím: 1906. Postafiók: 223.) Felelős kiadó: Siklósi Norbert. Kapják az Országos Erdészeti Egyesület tagjai, előfizethető még a Posta Központi Hírlap Iroda (1900 Budapest V., József nádor tér 1.) és a lapterjesztéssel foglalkozó egyes postahivatalok útján. Külföldön terjeszti a „Kultúra” Könyv- és Hírlap Kúkereskedelmi Vállalat, H-1389 Budapest, Pf. 149.

Példányszám: 6050
 1973 — 79

Révai Nyomda, Budapest —
 F. v.: Povárny Jenő

Index: 25208

GONDOLATOK AZ ERDŐ- ÉS FAFELDOLGOZÓ GAZDASÁGOK SZOCIÁLPOLITIKAI FELADATAIRÓL*

Fila
József

I.

Az erdő- és fafeldolgozó gazdaságok bővült tevékenységi körben most készítik a fejlődésük új szakaszát hosszú távon megalapozó V. ötéves termelés-fejlesztési terveiket. Ebben a termelési célkitűzések mellett az ehhez szükséges feltételeket is meg kell határozni. A készítendő terveknek a korábbiakhoz képest több olyan új eleme, sajátossága van, amit *érdemben* kell feltárni, megtervezni és végrehajtani.

Ilyenek:

- Az ágazattal szemben a népgazdaság a társadalmi hasznosság, tevékenységi hatékonyság terén bonyolultabb, komplexebb, összetettebb igényeket támaszt. A fagazdaság anyagi szerepe a népgazdaságban, ebből reánk eső szférában összetettebb feladat.
- A termelés-bővítés lehetőségeinek optimális realizálása, az ehhez szükséges feltétel-rendszer meghatározása és biztosítása és jövőben sokkal inkább vállalati feladat és felelősség. Az államhatalom a gazdálkodási mechanizmus jogszabályi rendszerével — a közgazdasági környezet kialakításával — a lehetőségeket teremti meg ehhez gazdasági szervezetei (vállalatai) számára, de nem oldja meg ezeket helyettük.
- A párt, kormányzat, szakszervezet a rendszerünk lényegét jelentő társadalmi méretű szociálpolitikai irányait, a népgazdaság teherbíróképességével arányos anyagi kereteit és méreteit — általában és differenciáltan — meghatározza.

Az országos gazdaságpolitikának, köznevelésnek, termelés-szervezési tevékenységnek ez a szociálpolitikai cél — a jóléti gazdaság — megvalósítása a tartalma.

Ezek az állami akaratot kifejező szociálpolitikai intézkedések akkor lesznek a közjólét javulásán mérhetően még hatékonyabbak, ha ezek hatása az egyes emberekben a szocialista tulajdonosi tudatot, szemléletet, cselekvő magatartást kialakítja, tartalmaz üzemi demokrácia keretében az anyagi termelés terén érvényesíti. Ezt a komplex feladatot kell a termelési célkitűzések kialakításával és megoldási feltételeivel reálisan megtervezni.

Ágazatunkban ez különösen fontos, mert

- más ágazatokkal szemben e téren lemaradásunk van,
- termelési körülményeink más ágazatokkal szemben hátrányosan sajátosak,
- termelés-technikai és technológiai színvonalunk környezetünkönél elmaradottabb és végül
- a szociálpolitikai elveknek, követelményeknek munkahelyi szinteken való gyakorlati megvalósításához — környezetünk más ágazatok szociális el-

* Minden változtatás nélkül, megvitatás céljából közli a szerkesztő bizottság.

látottsági szintjének eléréséhez, tartásához — anyagilag terheesebb, különleges megoldásokat is alkalmazni kell.

II.

Az ágazat termelési célja csak az lehet, hogy az elmúlt évtizedekben közel megkétszerezett élőlakészetből — a termelhető faalapanyagból — mennyiségben, minőségben, szerkezetben, érték- és jövedelemzöszégi optimumban társadalmi szükségletet kielégítő árut állítson elő.

Egyidejűleg — a lehetséges mértékben — a várható szükségleteknek megfelelő minőségben a mainál korszerűbb és racionálisabb színvonalon bővíve termelje az élőlak, a jövő faáru szükséglet nyersanyagát.

Mivel a fazgazdasággal szemben támasztott társadalmi igények mai és jövőbeni tartalmát, mai és jövőbeni lehetőségeinket ismerjük, tevékenységünk célját, tartalmát, feltételeit meg tudjuk határozni.

Tudjuk, hogy mai és jövőbeni termelési *lehetőségeinket* csak akkor tudjuk kihasználni, ha az ehhez szükséges termelőkomplexumot biztosítjuk és ezeket optimális hatékonysággal működtetjük.

A termelési lehetőségek (természeti, közgazdasági, egyéb tárgyi) megvalósításához szükséges egyéb feltételek adottak.

Ágazati és vállalati közép- és hosszútávú termelési programunk tehát alapvetően a *termelőerők fejlesztési feladatainak megtervezését* és ezek *biztosítását* jelentse, mert enélkül még a *termelési lehetőségektől* messze elmaradó mai termelési színvonalat sem tudjuk tartani.

A termelőerőkön belül *az ember a legfontosabb meghatározó elem*. A legkorszerűbb technika is csak akkor hatékony termelőeszköz, ha ezt a szükséges számú, hozzáértő, a termelés céljával egyéni érdekei alapján azonosult emberek működtetik.

Mivel ma és a jövőben — ágazatunkban különösen — a termelőeszközöket működtetni képes fizikai munkaerő van minimumban, minden vállalat termelésfejlesztési programja megvalósításának *alapvető feltételével, döntő láncszemével, a szükséges munkaerő meghatározásával és annak vállalati tevékenységi körben való biztosításával* kell elsősorban foglalkozni.

A termelésfejlesztés jövő célját, megoldásának anyagi, műszaki, technológiai, szerkezeti és szervezeti tartalmát ismerve, bizonyítható, hogy nem az *eddig módon általában*, hanem a *lehetőségek kihasználása*, az intenzív termelésfejlesztés *konkrét célja és eszközei* szerint differenciált munkaerőszükségletet *kell biztosítani*. Ebből következik, hogy a fejlesztési cél, módszer és a munkaerő közötti szoros kölcsönhatás miatt — az eddigiekkel szemben — *tervszerű munkaerő-gazdálkodásra van szükség*.

A tervszerű munkaerőgazdálkodásnak (a szükséges mennyiségű, minőségű, képzettségű munkaerő megszervezése, megtartása, feladatokra alkalmassá tétele stb.) ma és a jövőben legfontosabb eleme a vállalat, a munkahely konkrét, élő, *napról napra érvényesülő szociálpolitikája*, amely a munkahelyet vonzóvá teszi, a dolgozót tulajdonosi érzettel és magatartással telíti, számára versenyképes életszínvonalat, jövő-biztonság érzetet, munkakörülményeket, *fejlesztési lehetőséget*, jó közérzetet biztosít, amiért cserébe ragaszkodik munkájához, munkahelyéhez, vállalatához, tenniakarással viszonyul feladataihoz, a vele szemben támasztott követelményekhez.

III.

A szociálpolitikai feladatok konkrét teendőinek, anyagi feltételeinek mibenlétét, megvalósítási sorrendjének rendszerezését a mai helyzet és az adottságok alapján megtervezhető reális fejlesztési célok és ehhez szükséges feltételek gondos elemzésével célszerű meghatározni.

1. táblázat

A munkahelyek és foglalkoztatottak száma 1972-ben

	Munkahelyek száma		Foglalkoztatott létszám	
	állandó	időszakosan változó	állandó	változó
			munkahelyen	
évi átlagban				
Erdőművelés	120	4700	1 500	11 500
Fakitermelés, anyagmozgatás . . .	220	3200	1 300	8 400
Fafeldolgozás	210	250	9 300	500
Segédüzemágak	230	450	1 800	4 100
Melléküzemágak	—	400	—	3 000
	780	9000	13 900	27 500

A vállalati és költségvetési erdő- és fafeldolgozó gazdaságok munkahelyeinek és az azokon foglalkoztatottak számát (évente jellemzően és nagyrésztben változó helyeken) — jellegük szerint csoportosítva — a jelen állapot alapján (1972. évi adatok) az 1. táblázat szerint, elfogadható pontossággal becsüljük. Állandó munkahely alatt a következőket értem:

- hosszú távra állandósított fafeldolgozó üzemek (első és másodlagos feldolgozással),
- hosszú távra állandósított fa-manipuláló felső- és alsórakodók,
- legalább egy évre állandó anyagmozgatási útviszonylatok,
- állandó csemetekertek (10—30 ha kiterjedésben),
- állandó üzemi vasúti, hajó rakodók,
- központi javítóműhelyek,
- legalább egy évi folytonos munkát biztosító koncentrált vágásterületek, ahol azonos technológiával, eszközökkel termelünk,
- a vágástakarítástól az eredményesen átadható beerdősítésig terjedő időre koncentrált erdőművelési munkahelyek (felújítás, telepítés, ápolás, tisztítás, erdővédelem),
- legalább egy évi folyamatos munkát biztosító beruházások (magas- és mélyépítési objektumok).

Ezeket, mint munkaszervezési szempontból önálló, egymástól részben eltérő munkahelyeket kell értelmezni. Ez a csoportosítás az érvényes statisztikákkal nem hasonlítható, a szociálpolitikai program ajánlásához szerkesztett egyéni csoportosítás és a mai helyzet jellemző átlaga.

A különböző — V. ötéves terv időszakára ajánlott — termelésfejlesztési koncepciók érvényre juttatása, megvalósítása esetén a 2. táblázat szerint becsült változás irányozható elő (termelés-koncentráció, technológiai eljárás korszerűsítése, gépesítés stb. révén).

A munkahelyek és foglalkoztatottak száma az ajánlott fejlesztés után

	Munkahelyek száma		Foglalk. létszám	
	állandó	időszakosan változó	állandó	változó
			munkahelyen	
Erdőművelés	2400	1000	5 000	6000
Fakitermelés	1200	500	6 500	1500
Fafeldolgozás	100	50	8 500	200
Segédüzemágak	300	100	4 500	500
Melléküzemágak	—	240	—	1500
Összesen	4000	1890	24 500	9700

Az 1. és 2. táblázattal érzékeltetni lehet, hogy a reálisan megvalósítható szociálpolitikai program érdekében *elsősorban a célszerűen szükséges és lehetséges munkahely-koncentrációt kell végrehajtani, ami alapvetően más irányt szab az igényeknek.* A munkahely-koncentráció egyben a termelési folyamatok korszerűsítésének is előfeltétele. A két cél szerves egysége, kölcsönhatása egyértelmű.

Mai szervezeti felépítésünk szerint a vállalaton belül a legkisebb, önálló hatáskörrel, önelszámoló lehetőséggel felruházott gazdálkodó egységünk az erdészeti (faipari üzem, javító műhely, építési részleg, csemetékert stb.). Ezek a gazdálkodó egységek — termelési feladatok, természeti és környezeti tényezők, jövedelemszabályozások, anyagi érdekeltiségi komplexumok stb. — szempontjából viszonylag homogén szervezetek. *Célszerű ezért a munkaerőgazdálkodási, szociális ellátási feladatok konkrét tervező bázisává is az erdészetet kijelölni.*

A vállalaton belüli adottságok és teendők eltéréseit kifejező, de összegeezhető konkrét feladatokat így lehet megismerni és cselekvési programmá tenni.

Szükséges tehát erdészetenként — önálló üzemenként — a termelési célok alapján meghatározni:

- milyen mértékig lehet az állandó munkahelyek számát növelni (termelési koncentráció, folyamatos munka biztosítása stb.),
- ennek alapján milyen korszerűbb technológiával, technikával, időütemezésben lehetne a termelési feladatokat végrehajtani,
- az *a)* helyeken a *b)* termelést milyen nemű, korú, szakképzettségű és mennyiségű munkaerővel képes a leghatékonyabban végrehajtani,
- a *c)* alatti munkaerőszükségletet milyen forrásból tudja biztosítani (meglévőkből, új felvételekből, ezek milyen irányú kiképzésével?),
- a szükséges létszámú, összetételű munkaerőt milyen anyagi, szociális és egyéb feltételek mellett tudja megszervezni, megtartani és feladataik elvégzésére képessé tenni.

IV.

A szociális célkitűzések ajánlható tartalmának, anyagi kihatásainak megállapításához szükséges érzékeltetni az érdekelt gazdaságok szociális ellátottságának mai helyzetét. A mai helyzet és a szükségesnek ítélt szociális ellátási szint egybevetése teszi lehetővé azoknak a szociálpolitikai teendőknek, az ehhez szükséges anyagi feltételeknek a megállapítását, amelyek biztosítása révén ágaza-

A munkaerő-állomány összetétele

(a statisztika és reprezentációs adatfelvételek felhasználásával becsülve, számítva)

	1972. évi	Fejlesztés után szükséges	Eltérés a szükségeshez	
			+	-
fő				
Összes létszám	41 400	34 200	—	7200
állandó				
férfi	23 200	26 000	2800	—
nő	3 500	4 000	500	—
időszak				
férfi	5 400	1 500	—	3900
nő	9 300	2 700	—	6600
szakmunkás	5 800	9 000	3200	—
férfi	—	400	400	—
nő	—	—	—	—
betanított				
férfi	10 200	12 500	2300	—
nő	4 200	5 000	800	—
segédmunkás				
férfi	12 600	6 000	—	6600
nő	8 600	1 300	—	7300
<i>Korosztálymegoszlás az</i>				
<i>összlétszám %-ában</i>				
25 év alatti férfi/nő ..	9/13	15/15	—	6/2
25—30 éves	10/11	15/10	-/1	5/-
31—35 éves	20/23	15/11	5/12	—
36—40 éves	12/12	15/15	—	3/3
41—45 éves	16/16	13/15	4/1	—
46—50 éves	14/11	12/15	2/-	-/5
51—55 éves	8/7	10/12	—	2/5
56—60 éves	10/6	5/4	5/2	—
61 felett	1/1	—	1/1	—

A korosztály statisztikai átlagai nem érzékeltetik, hogy a hagyományos fakitermelés mintegy 6—8 ezer fős létszáma 80%-ban 40 év felett van, az átlagarányt a gépkezelők, segédüzemek (műhelyek) és a faipar viszonylag kedvező korosztálymegoszlása ellensúlyozza.

tunk munkaerőszükségletének tervszerű biztosítását és ezzel ágazatunk termelésének fejlesztését megoldhatjuk (3. táblázat).

A ma érvényes MüM és MEM rendeletek szerint az ágazatokban folyó munkák minősítése a 4. táblázat szerinti.

Figyelemre méltó az azonos munkáért és munkakörülmények között ma alkalmazott órabér-besorolások szóródása az egyes vállalatok között (5. táblázat).

Munkásszállítás (csak fizikai dolgozók): vállalati összes létszám 41 400 fő. A szállított létszám 13 200 fő (32%). Szállítási költség összesen 45,8 millió Ft. Egy főre eső évi költség 3400 Ft.

Étkeztetés: Napi egy alkalommal meleg ebéddel, vagy hideg konzervvel. A vállalati összes fizikai létszámból 8720 fő (20%). Az évi étkeztetési összes költség 9,3 millió Ft. Egy főre eső évi költség 1100 Ft.

Kifizetett segély: Évi teljes összege 3,6 millió Ft. Egy főre eső összes évi költség 300 Ft. Segélyben részesül összesen 12 200 fő, ennek mintegy 50%-a fizikai dolgozó.

Munka- és védőruha juttatás (egyenruha nélkül): A fizikai dolgozók 70%-a,

A munkák minőség szerinti megoszlása

	1972-ben	A tervezett fejlesztés alapján
	az összes munkák %-ában	
Normál erőfelfejtést igénylő, kedvező körülmények között folyó munka	25	40
Normál erőfelfejtést igénylő, kedvezőtlen körülmények között folyó munka	34	28
Nagy erőfelfejtést igénylő, kedvező körülmények között folyó munka	28	25
Nagy erőfelfejtést igénylő, kedvezőtlen körülmények között folyó munka	13	7

Az új besorolások alapján elért havi átlagkeresetek megoszlása a létszám %-ában:

elért havi kereset	1972-ben	a tervezett fejlesztés után
2000 Ft alatt	57%	30%
2000—2500 Ft között	33%	45%
2500—3000 Ft között	9%	20%
3000 Ft felett	1%	5%

Az órabér-besorolás szóródása a vállalatok között

A munkakörülmények jellemzője	A munka megnevezése	Besorolási órabér	
		alsó érték	felső érték
		forint	
Normál erőfelfejtéssel, normál körülmények között	segédmunka	5,90	8,—
	egyszerű betanított munka .	6,—	10,—
	bonyolult betanított munka .	7,—	10,50
	egyszerű szakmunka	8,60	14,50
	összetett szakmunka	10,—	13,20
	különlegesen bonyolult szakmunka	11,—	14,90
Normál erőfelfejtéssel, kedvezőtlen körülmények között	segédmunka	6,40	8,50
	egyszerű betanított munka .	6,90	11,—
	bonyolult betanított munka .	8,30	12,—
	egyszerű szakmunka	9,50	14,50
	összetett szakmunka	11,—	16,60
Nagy erőfelfejtéssel, kedvezőtlen körülmények között	segédmunka	8,—	11,70
	egyszerű betanított munka .	7,80	13,—
	bonyolult betanított munka .	7,80	13,—
	szakmunka	10,80	18,—

28 940 fő részesült munka- és védőruhában. A ruha értéke 17 133 000 Ft. Az egy főre eső évi átlag 592 Ft.

Üzemorvosi ellátás: 21 vállalatnál 15 tiszteletdíjas, illetve másodállású orvos

működik (jellemzően a központokban). Emellett a vállalatok az Egyesülés útján az ERTI-nél folyó orvosi vizsgálatokra évi mintegy félmillió Ft-ot fordítanak.

Munkahelyi melegező: 1500 munkahelyi melegezőhelyiség van. Egy helyiségre átlagosan 275 dolgozó jut.

Üdültetés: Pontos adatot megállapítani nem lehetett. A számuk növekszik, de nem terjed ki az összlétszám 15⁰/₀-ára. Az üdültetettek létszámából mintegy 30⁰/₀ fizikai dolgozó.

Az időbéres munkák aránya az összes ledolgozott munkaórából 44⁰/₀-ot tesz ki. A kifizetett, de le nem dolgozott munkaórák aránya az összes munkaórák 12⁰/₀-át teszi ki. A 100⁰/₀ normateljesítés alattiak aránya a teljesítménybérben foglalkoztatottakra kiterjedően az összes munkában töltött órákból 20—25⁰/₀-ot tesz ki.

Az ismertetett adatok nem tartalmazzák a beralapot terhelő valamennyi, részben szociális jellegű, reáljövedelemben beszámítható juttatást. A részletezett költségek értéke 60 millió, a szociális részt szolgáló állóeszközök további terhei mintegy 20 millió Ft-ra becsülhetők. Eszerint ma az évi 1 milliárd Ft-ot kitevő munkásbéalap mellett 80 millió Ft-ot — a béalap 8⁰/₀-át — képviseli a szociális juttatások értéke.

A szociális juttatások mai összegét nyújtani képes állóeszköz állomány értékét 100 millió Ft-ra becsüljük (épületek, járművek stb.).

V.

Ahhoz, hogy a lehetséges termelést a tervezett technológiai és technikai fejlesztés terén is elérhető hatékonysággal, biztonsággal végezni tudjuk, tehát munkaerőgazdálkodásunkat a termelés igényeivel összehangolt mennyiségi, minőségi szükséglet szerint tervszerűen biztosíthassuk, a következő anyagi juttatási és szociális ellátási rendszer bevezetését javasolom.

A) Bérezés terén ajánlható változtatások

Valamennyi fizikai dolgozót egyénileg minősíteni kell:

- *szakmunkás*, akinek bármilyen szakmunkás bizonyítványa, szakmunkás képesítése van;
- *betanított munkás*, akinek ilyen írásos minősítése van vagy akiket a vállalat többéves azonos munkakörben végzett munkája alapján ilyenre minősít. Célszerű és javasolom ezt egy vállalatban belüli minősítő vizsgálathoz kötni;
- *segédmunkás*, akinek semmilyen minősítése nincs.

A mai szakmunkásképzés szélesebb körű tartalmi specializációja mellett a társadalmi rang és a bérezési elvek rendszerezése céljából a szakmunkások három kategóriáját kellene kialakítani:

- *erdészeti gépész* az, aki műhelyekben, erdőgazdasági termelésben foglalkoztatott bármilyen erő- és munkagéppel termel,
- *erdészeti szakmunkás* az, aki a termelési folyamatok meghatározott műveleteit önállóan végezni képes (fakitermelő, erdőművelő, csemetekerti stb., vegyszerező stb.),
- *faipari szakmunkások* az elsődleges fafeldolgozó iparban dolgozók közül a szakképzettek.

A betanított munkások is három kategóriába sorolandók ebben a csoportosításban. A segédmunkásokat is célszerű így csoportosítani.

Az *állandó dolgozók* azok, akik meghatározatlan időre és bármely munkára alkalmazhatnak. Ide tartoznak azok a női dolgozók, akik a téli időjárású aka-

dályoztatások idejének kivételével erdőművelésben dolgoznak. Az évente kieső 3—4 hónapra olyan mértékű készenléti bért kapnak munkateljesítés nélkül, hogy társadalombiztosítási jogaik (táppénz, nyugdíj stb.) jogilag is érvényesüljenek.

Az időszaki dolgozók meghatározott időre, munkára szerződött dolgozók az előbbi kategóriák szerint.

A bérezési rendszert a ma érvényes 10/1971. MÉM utasítás keretei között a 6. táblázat szerint lehet ajánlani.

6. táblázat

Ajánlott átlagos alapórabérek

	Könnvű	Közepes	Nehéz
	munkakörülmények között végzett teljesítménybéres munka átlagos alapórabére		
	forint		
<i>Szakt munkások:</i>			
1. erdőgazdasági gépész	12	14	16
2. erdészeti szakmunkás	10	12	14
3. faipari szakmunkás	—	12	—
<i>Betanított munkások</i>			
ad. 1. kategóriához	8	9	10
ad. 2. kategóriához	7	8	9
ad. 3. kategóriához	—	10	—
<i>Segéd munkások átlagosan</i>	6	7	8

Időbéres munka esetén 5%-kal csökkentett alapórabér fizethető. A teljesítménybéres alpbér akkor fizethető, ha havi átlagban a 100%-os teljesítményt eléri. 90%-os átlag teljesítmény esetén az alpbér 10%-kal csökkentendő akkor, ha az önhibájából történt. 10%-kal növelendő az alpbére, ha havi teljesítménye a 110%-ot átlagban meghaladja.

A jutalmazás, premizálás, részesedés elvei az eddigiek, gyakorlata azonban módosítandó. Az ilyen juttatásokat csak azok kaphassák, akik egyéni teljesítményüket 100% felett tartják, eszközeiket az előírt hatékonysággal működtetik, termelésük minősége a megállapított selejttartó határon belül van. Premizálási alap lehet még, hogy eszközeik karbantartási költségnormáiban megtakarítást érnek el a teljesítményszint tartása mellett.

Szükséges a bérfeljesztés szabályozott keretei között a vállalatnál töltött évek alapján kórpótlékot rendszeresíteni. Az órabéreket — a bérfeljesztés kormányzintú szabályozásán belül — évenként 1%-kal növeljük (azonos munkakörben és képzettség mellett). Erre a bérrendszer kialakítása módot ad.

Számításom szerint a mai béralap — a mai szabályozottság mellett — elegendő akkor, ha a bérszint-követelményt feloldjuk. Erre tartalék az üzemszervezés javítása, ami csökkentheti az időkiesés óraarányt, növelheti a 100%-os normát teljesítők arányát, javíthatja a norma karbantartást, csökkentheti a le nem dolgozott, de fizetett órák arányát stb.

Egy olyan mértékű műszaki, technológiai fejlesztés, mint amilyent ágazatunkban elodázhatatlanul meg kell valósítani, azzal jár, hogy fizikai dolgozó

állományunknak 50%-ot meghaladó mértéke ugrásszerűen kvalifikált munkássá válik. Ez a bérarányt, bérszintet hasonló arányban növeli.

A természetbeni juttatások értékaránya a mai szinten kielégítő.

B) Szociális juttatások ajánlható rendszere.

1. A fiatal munkaerő megszerzésének, a szakképzés vállalásának, a vállalat-hoz kötődésének ma és hosszú ideig a lakásigények kielégítése a leghatékonyabb útja.

A munkaerő szerkezet (képzettség, kor stb.) tervezett alakulása alapján biztosítani kell évente és országosan $\frac{26\,000}{40} : 2 =$ legalább 300 lakást új munkaerők számára, továbbá legalább évi 100 lakást a meglévő munkaerők megtartása érdekében.

Az érvényben levő jogszabályok keretei között, vállalati saját kivitelezésben és a vállalatok által nyújtható anyagok, szolgáltatások, társadalmi (szocialista brigádok segítsége stb.) segítség révén 1 db kétszoba összkomfortos családi ház telekkel (70 m² alapterülettel) 180—200 ezer Ft-ért felépíthető.

Az összes lakásépítés bruttó költségértéke évi 80 millió Ft. Ebből a bruttó költségből a költségelemek az alábbi forrásokból fedezhetők:

munkaadó által vissza nem térítendő támogatás	50 ezer Ft
munkaadó által kamatmentes kölcsönként (10 év) 25 évi részlettörlesztést kikötve	50 ezer Ft
OTP lakáshitelakció révén, intézményesen biztosítandó kedvezően preferált hitel	80 ezer Ft
az építő saját munkája és társadalmi segítség értéke	20 ezer Ft

Számításom szerint az ágazatot terhelő évi 400 lakás felépítéséhez szükséges:

— az évi részesedési alapból e célra biztosítandó	20 millió Ft
— a termelési költségek terhére, forgóalapból biztosítandó (lehetőségét főhatósági szinten szükséges rendezni)	20 millió Ft
— vállalati kezesség az OTP-nél a nyújtandó hitelért,	
— a társadalmi segítőmunka megszervezése,	
— az építkezéshez nyújtandó saját termelésű anyagok, szállítások önköltségi ár és forgalmi ár közötti értékkülönbsége (kő, fa, mész, anyagszállítás stb.) évi	4 millió Ft.

A dolgozó cserébe vállalja legalább 10 évig a vállalati munkát, kilépés esetén a kedvezményeket visszafizeti. Garantálni lehet, hogy a törlesztéshez szükséges összeget, megfelelő munkavégzés esetén bér, prémium, részesedés stb. révén alapfizetésen felül megkeresi.

2. Szükséges továbbá megfelelni annak a kormányhatározatnak (2019/1971.), amelyik a kulturált munkásszállítás megoldását előírja. Ennek — hely, idő, külső és belső körülmények stb. — változatai szerint sok variációs lehetősége van, a dolgozókkal való egyetértésben. — Ilyenek lehetnek:

- kis távolságokra — 2—4 km-en belül — állandó és változó munkahelyekre, jó útviszonyok esetén vállalati kerékpárok ingyenes biztosítása, vagy saját kerékpár, vagy motorkerékpár használat után fizetett arányos díjjal,
- községeken belül kijelölt helyre és időben gyülekezett munkásokat a termelésben résztvevő járműveken, — e célra alkalmasan kiképzett megoldással — munkahelyre és haza szállítani, a jármű ezt követően résztvesz a termelésben (vontatott, fedett, levegőztetett, fűtött, ülőhelyekkel ellátott utánfutó, Raj-Gaz stb.),

- kis-, vagy közepes autóbuszok menetrendszerű beállítása,
- állandó munkahelyekre közhasználatú járművek igénybevétele, közlekedési átalány, vagy szállítási bérletek fizetése stb.

E célra — számításom szerint — évente mintegy 20 millió Ft fejlesztési forrásra van szükség (jármű-vásárlás). Üzemeltetési tehertétel, termelési költséget terhelő kiadás további évi 10 millió Ft, összesen mintegy 55 millió Ft. Ha az állandó munkahelyek aránya nő és a szállítási megoldásokat a helyi körülményeknek megfelelően differenciálják, a maival szemben e téren relatív racionalizálási lehetőség van.

3. Szükséges a *munkásétkeztetés* megoldása — napi egyszeri étkezéssel — a szabályozott keretek között (nagyobb létszám esetén üzemi étkezdé) odaszállított munkásokkal (legalább 50 fő), vagy vállalat által biztosított konzervekkel, később a dolgozók tervezett létszámának 70%-ára kiterjesztve, fejenként és naponta legalább 5 Ft átvállalásával közvetlen üzemi teher évi 8 millió Ft, közvetett üzemeltetési teher 10 millió Ft, együtt 18 millió Ft (e téren is van szervezési tartalék!).

A feladat megoldásához — a meglévő alkalmas helyeket is figyelembe véve — legalább évi 20 millió Ft szükséges az étkező, tisztálkodó helyek létrehozásához (melegedők, étkezők, felszerelés stb.). Különböző faház típusok alkalmazása jelenthet e téren jelentős költségcsökkentést.

4. A *munka- és védőruházat-ellátás* a mai konstrukcióban, de mennyiségben, minőségben javítva, csökkentett kihordási idővel bővítve alakítandó ki — a költségkihatása a mainál 50%-kal magasabb lesz! Ennek költségkihatása 25 millió Ft-ra becsülhető.

5. Az *üzemorvosi szolgálat* megszervezését általánossá célszerű tenni. Ennek termelési költségkihatása évi 3 millió Ft-ra, beruházási vonatkozásban évi 1 millió Ft-ra tehető. Ha az általános munkaegészségügyi ellátást és szükséges helyzetfeltáró-elemző kutatást az állami közegészségügyi szolgálat nem szervezi meg, további évi 2 millió Ft-ra van szükség az ERTI-nél a munkaegészségügyi kutatási szolgálat kiépítésére, működtetésére.

6. A lakóhely szerinti községekkel, társ-vállalatokkal közösen organizált *gyermek- és növédelmi, sport, kulturális szolgáltatások tervezett biztosítása* révén az eddigi kereteken felül fejlesztési forrásokból évi 10 millió, üzemeltetési hozzájárulásként évi 2 millió Ft irányozható elő.

Nem érintem az üdültetés, segélyezés, egyéb szociális szolgáltatás tartalmát, bővítési szükségességét, de a munkahelyi ártalmakkal összefüggő *gyógyüdültetés* országos megszervezése nem halasztható.

7. Az *üdültetés bővítése* — ugyancsak országos koordinálással — legalább 50%-kal fejlesztendő, a gyógyüdültetés fejlesztése és üzemeltetési költségvonzalma évi legalább 5—5 millió Ft előirányzását indokolja.

8. Vállalati hatáskörben oldandó meg végül

- a *44 órás munkahét* — szabad szombatokkal — az üzemszervezési tartalékokkal ellensúlyozva, továbbá
- a *belső fluktuáció* olyan megoldása, hogy nehezebb munkából könnyebb munkára helyezett dolgozó — ha az egészségi állapota következményeként szükséges — jövedelme ne csökkenjen,
- az *optimális nyugdíj* elérhetésének biztosítása.

Az ajánlott szociális ellátás szerkezet és színvonaljavítás összegezhető, becsült költsége a 7. táblázat szerint alakulna.

A program fokozatosságot és a termelésfejlesztéssel összehangolt megoldást

Szociális költségek ajánlott mértéke

	Beru- házás	Üzemel- tetés	A maival szemben			
			+		-	
			évi-összege millió Ft.			
	a)	b)	a)	b)	a)	b)
1. Munkáslakás építés ...	20	24	18	20,0	—	—
2. Munkahelyre szállítás ..	20	55	10	10,0	—	—
3. Munkás étkeztetés	20	18	15	8,7	—	—
4. Munkaruha ellátás.....	—	25	—	8,0	—	—
5. Üzemorvosi szolg.	1	3	1	2,0	—	—
6. Kulturális, szociális sport ellátás megold. ..	10	2	8	1,5	—	—
7. Üdültetés, gyógyüdül- tetés fejl.	5	5	3	3,0	—	—
Összes évi	76	132	55	53,2	—	—

tételez fel, akkor ennyi és ilyen szerkezetű a szociális igény, ha a termelésfejlesztés a kialakult koncepciók szerint és ütemben megvalósul (fűrészipari rekonstrukciók, szálfas termelési technológia, vegyszeres erdőművelés stb.). Ellenkező esetben kétszeres összeg, fele hatásfokkal szükséges, de céltalan is, mert átmeneti megoldást jelent.

A költségtöbbleteket a termelésfejlesztési és üzemszervezési hatások javítása 1—2 év eltolódással nagy részben elvileg fedezni képes (a mai helyi tartalékok feltárása, célirányos, tudatos munkaszervezés stb.). De szükséges az alapellátottsági helyzet megteremtéséhez az anyagi fejlesztési forrásokat biztosítani és az üzemeltetési többletköltségek fedezeteként elvonás-szabályozó-módosítást végrehajtani.

A vállalatok hatáskörén kívül esik ugyan, de hatását tekintve a lakásépítéssel egyenrangú vonzóerő lehetne, a fakitermelő munkások közül mintegy 6000 fő, traktorosok közül mintegy 2000 fő, összesen 8000 fő részére a 60 éves nyugdíj korhatár 55 évre csökkentése. Feltétele az lehetne, hogy az érdekelt dolgozó az erdőgazdaságnál töltött teljes munkaideje alatt legalább 15 évig fakitermelési, illetve traktorvezetői munkában dolgozzék.

A vázolt szociális program kontrollja, üzemenkénti differenciálása érdekében javaslom, köteleztessek minden vállalat, erdőszet, önálló üzem, hogy a kidolgozandó tervezési munkalapokon az utasítások szerint a helyi szakszervezeti szervek bevonásával év végéig készítse el munkahelyi-, erdőszeti-, szociálpolitikai programját, teendőit, annak anyagi és egyéb feltételeit határozza meg és ezt a termelésfejlesztési terve részeként kezelje.

Фила Я.: МЫСЛИ О СОЦИАЛЬНО-ПОЛИТИЧЕСКИХ ЗАДАНИЯХ ЛЕСНЫХ И ДЕРЕВООБРАБАТЫВАЮЩИХ ХОЗЯЙСТВ

Хозяйства в настоящее время разрабатывают планы на период пятой пятилетки. Это в основном относится к развитию производительных сил, в котором наиболее важным определяющим элементом является человек. Планирование в первую очередь должно направляться на рациональное хозяйство человеческой силой и улучшение трудовых и жизненных условий. Поэтому следует обязать органы планирования, чтобы приготовили свою социально-политическую и программу и обращались с ней как с важной частью своих планов по развитию производства.

Fila, J.: SOME IDEAS ABOUT THE TASKS OF THE FOREST ENTERPRISES ON THE FIELD OF THE SOCIAL POLICY

The planning operations of the V. five years plan have been continued in the forest enterprises nowadays. These are concerning to the development of the sources in the production in which the man is the most important factor. The planning have to be pay attention mainly to the rational labour management and the improvement of the labour and living conditions. However it must be put the enterprises under obligation to prepare a social policy programm handling that as an important part of their development's plans.